



Bild:Smorgasbord Picture House

Lyckans ost

Totone är 18 år och bor i Jura, ett lantligt distrikt i östra Frankrike. Han tar hand om sin lillasyster och kämpar för att få livet att gå ihop. Som plötsligt föräldralösa står de utan försörjning. För att tjäna pengar bestämmer sig Totone för att få fart på pappans gamla ostmakeri och vinna en prestigefylld osttävling. Men hans metoder är inte helt ärliga och på vägen mot målet sätts relationer på prov. Totone tvingas bli vuxen och ta konsekvenserna av sina val.

EN FILMHANDLEDNING FRÅN SVENSKA FILMINSTITUTET
Rekommenderad för åk 8-9 samt gymnasiet.

Om filmhandledningen

Denna filmhandledning riktar sig till elever i årskurs 8, 9 och gymnasiet. Handledningen är tänkt som ett stöd för dig som lärare när du vill arbeta vidare med filmen efter att eleverna har sett den. Du väljer själv vilka och hur många övningar ur handledningen du vill göra. Du kan modifiera dem så att de passar din elevgrupp. Handledningen spinner vidare på teman från filmen och kopplar dem till undervisningen. Den innehåller också övningar i att lära sig läsa, tolka och reflektera kring film och rörlig bild som informationskälla.

Handling

Totone är 18 år och bor i en by i Jura, ett distrikt i östra Frankrike som är känt för sin mjölk- och ostproduktion. Här görs comtéosten, en lokal specialitet som är varumärkesskyddad och endast får bära detta namn om den är producerad i Jura. Totone lever ett ganska sorglöst tonårsliv med sina två bästa vänner från byn, Jean-Yves och Francis. De festar, kör motorcykel och hamnar i slagsmål med killar från grannbyarna.

När Totones pappa kör ihjäl sig på väg hem från byfestivalen blir Totone ensam med sin sjuåriga lillasyster Claire. Han tvingas anta rollen som familjeförsörjare, men lyckas inledningsvis inte så bra med detta. Han får jobb som allt-i-allo på en ostfabrik där han hamnar i bråk med sina kollegor och får sparken. Kollegorna är äldre bröder till Marie-Lise. De är också föräldralösa. Sedan flera år tillbaka driver Marie-Lise ensam en stor mjölgård där hon producerar vad som anses vara bygdens godaste mjölk.

Totone får höra att den som vinner första pris för årets bästa comtéost kammar hem en summa på 30 000 euro och ser sin chans att tjäna pengar. För att kunna vinna behöver han lära sig att ysta ost – och han behöver få tag i den bästa mjölken, utan att betala. Jean-Yves säljer sin älskade stock-car för att Totone ska kunna köpa tillbaka sin pappas sålda traktor. Sedan använder de kunskapen Totone skaffat sig på ostfabriken för att vittja Marie-Lises mjölkstunnor. Totone inleder en sexuell relation med henne för att vännerna ska kunna stjäla mjölken medan hon är upptagen med honom.

Att göra ost är svårt och Totone genomgår flera misslyckade försök. Detta leder till att han ständigt behöver ny mjölk och därför lika ständigt återvänder till Marie-Lise. Till sist brister dock strategin. En ko ska kalva, Marie-Lise har inte tid med sex och Totone erbjuder sig att hjälpa henne vaka hos kon. Men det drar ut på tiden och Marie-Lises bröder kommer för att hämta mjölken innan Totones vänner hunnit därifrån. Totone väljer att berätta sanningen för Marie-Lise. Han hjälper henne att förlösa kon, vars kalv ligger fel och behöver dras ut. Francis och Jean-Yves är nära att bli misshandlade av Marie-Lises aggressiva bröder, men i stället slutar det med slagsmål mellan Totone och Jean-Yves, som tycker att han gjort allt för vännen men blir lämnad i sticket när korthuset faller. Totone är nu ensam, då både bästa vännen och Marie-Lise är arga på honom och avvisar honom.

Han ger dock inte upp, utan gör sin första comtéost med hjälp av lillasyster Claire. När årets osttävling öppnar visar det sig att man bara får tävla om man är certifierad och godkänd som ostmakare. Totone beslutar sig för att lära sig osttillverkning från grunden. Han lämnar sin debutost som försoningsgåva till Marie-Lise och dyker



Bild: Smorgasbord Picture House

sedan upp på den lokala stock-car-tävlingen där han försöker försonas även med Jean-Yves. Filmen slutar öppet och hoppfullt med att Marie-Lise ropar efter honom och ger honom en fysisk invit när han är på väg från biltävlingen.

Filmen och läroplanen

Att kunna förstå, tolka och reflektera kring såväl innehåll som mediespråk (både talat/skrivet språk och bildspråk) är en nödvändig kunskap i vår samtid. Att analysera och tolka en filmberättelse är att lära sig förstå hur rörliga bildmedier är uppbyggda och vilka medel de använder för att förmedla information, vad de vill säga och få oss att känna.

I läroplanen poängteras kunskap om det internationella, och om olika sätt att leva i olika kulturer och olika delar av världen. Att komma i kontakt med berättelser som utspelar sig i och åskådliggör en annan vardag och verklighet än den egna är därför viktigt. Här kan en film som *Lyckans ost*, som skildrar något annat än den amerikanska livsstil som är så dominerande i populärkulturen, bidra med perspektiv på och förståelse för att unga i vår samtid kan leva på många olika sätt.

För elever som studerar franska är filmen ett tillfälle att inte bara träna på språket, utan också fördjupa sig i en franskspråkig regions levnadssätt, sociala relationer och kultur (som ostproduktion), aspekter som nämns i läroplanen för moderna språk.

Filmens form och innehåll

Vuxenansvar i tonåren

Lyckans ost skildrar en miljö där barn och unga tar ett stort ansvar för livet och för sig själva, med knappa



Klipp 1
Källa: Smorgasbord Picture House



Klipp 2
Källa: Smorgasbord Picture House

ekonomiska resurser. Det finns inte mycket utrymme för att slappa eller ägna sig åt frivilliga fritidsaktiviteter, eller att fundera på framtidsdrömmar och prestationskrav. Det är tidiga morgnar, långa dagar och hårt arbete. På så sätt skiljer sig Totones och hans vänners liv en hel del från det ungdomsliv vi ofta möter i populärkulturella skildringar från västvärlden.

Totone blir föräldralös tidigt i filmen och får då ta hand om sin lillasyster, trots att han själv knappt är vuxen. Vi får inte veta något om deras mamma, eller andra släktingar. Att det skulle finnas något skyddsnet i form av socialtjänst eller annan samhällsinsats framgår inte heller i filmen. Totone och Claire är helt enkelt lämnade åt sitt öde.

- Se [klipp 1](#). Vad tänker ni om den här scenen? Hur känns det för Totone att behöva ta hand om sin berusade pappa? Var tror ni att Claire är?
- Se [klipp 2](#). Diskutera hur länge man är ett barn. Vilka saker anser ni avgör om man är barn eller vuxen? Handlar det om skolplikt, rösträtt, att få utöva valfrihet genom att dricka alkohol eller köra bil, eller handlar det om helt andra saker? På vilka sätt tycker ni att Totone är vuxen och på vilka sätt är han det inte?
- Vad händer med barn i Sverige om deras föräldrar dör eller inte kan ta hand om dem? Vilken situation tror ni skulle utveckla sig för Claire och Totone om de hade bott i Sverige? Hur tror ni det är att behöva bära så mycket ansvar så tidigt i livet som Totone får göra? Hur kan det påverka honom och hur kan det påverka Claire, nu och senare i livet?
- Läs [lagförslaget från 2010](#) om att föräldrar ska kunna påverka vem som ska ta hand om deras barn om något händer dem. Lagförslaget är gammalt, men ett bra diskussionsunderlag. Arbeta i grupper om 4-5 personer med att göra en lista på argument för och emot förslaget.



Klipp 3
Källa: Smorgasbord Picture House

- Läs [texten om Frankrike från SO-rummet](#). Åk 8 och 9: Arbeta i mindre grupper med att sammanfatta texten, muntligt eller skriftligt, alternativt gå igenom texten i helklass och stryk under centrala delar av texten som är viktiga för en sammanfattning. Gymnasiet: Gör en individuell skrivuppgift i form av ett referat av texten. Har skolan tillgång till Landguiden kan ni med fördel använda länkarna i SO-rummet för att utöka läsningen och inkludera aktuell politik i Frankrike.

Sex, samlevnad och sociala relationer

Totone och hans killkompisar har en hel del fokus på festande och tjejer. De har en grabbig jargong mellan sig med mycket skämtande. Samtidigt får vi i en scen se prov på äkta värme och stöd, när Jean-Yves vill veta hur Totone mår och erbjuder sig att lyssna ifall Totone vill prata om sin pappa.

- Diskutera i helklass eller i mindre grupper hur ni uppfattar Totone och hans kompisars vardagsliv. Vilka saker är viktiga för dem? På vilka sätt skiljer sig hur de umgås och deras intressen från era liv? Det går också bra att

göra en individuell skrivövning där var och en reflekterat kring frågorna.

- Diskutera i helklass hur ni uppfattar killarnas jargong kring sex och tjejer. Vad säger till exempel det faktum att de ständigt pratar om sex som erövringar och prestationer, genom uttryck som ”att få ligga”, något som man gratuleras till och får kompisarnas uppskattning för? Vilken kvinnosyn och vilken syn på sex kopplar ni det till? Totone får en idé om att förföra Marie-Lise för att stjäla mjölken som är hennes levebröd. Hur relaterar den idén till killarnas jargong?

- Hur uppfattar ni scenerna mellan Marie-Lise och Totone? Hur förändras deras relation, och skildringen av deras sex, under filmens gång? På vilket sätt?

- Jean-Yves känner dig sviken av Totone som prioriterar att hjälpa Marie-Lise med den kalvande kon framför att rädda sina kompisar från att få stryk. Diskutera i mindre grupper hur mycket vänskap tål. Vilka svek tycker ni är oacceptabla? Hur kan man gå till väga för att mötas när man som vänner har olika uppfattningar om vad som är god etikett i vänskapen? Är det rimligt att alla tycker och upplever samma, eller kan man umgås även om man har olika syn på hur vänskapen ska fungera? Vad betyder begrepp som lojalitet, ömsesidighet och tillit i vänskaper för er? Kan man ta paus från vänner och hur närmar man sig varandra efter en paus? Finns det olika nivåer av vänskap och vilka är det?

Filmens stämningar och karaktärer

En film gestaltar händelseförlopp, stämningar och karaktärer genom en väv av [bilder](#), handlingar (skådespeleri) och [ljud](#). Alla olika delar av filmens uttrycksmedel är noga uttänkta och övervägda för att förmedla känslor till publiken och berätta vad som händer, både i själva historien och inom karaktärerna. Att analysera film behöver inte vara svårt – det handlar om att sätta ord på det man ser och göra



Bild: Smorgasbord Picture House



Klipp 4
Källa: Smorgasbord Picture House

en tolkning av vad det berättar. Genom att gemensamt diskutera olika aspekter av hur *Lyckans ost* arbetar med till exempel naturskildringar, [klippning](#) och presentation av [karaktärer](#) övar vi upp vår förmåga att se hur filmen kommunicerar med oss som publik. Den skapar ett eget universum där vi nästan kan känna doften av korna, osten och de böljande fälten.

- Se [klipp 3](#). Hur berättar filmen om den här händelsen? Hur är stämningen i början av scenen? Vad säger naturbilderna i mitten av scenen? Hade det kunnat vara andra bilder där, och i så fall vilka? Hur skulle stämningen förändras om det varit annat väder eller annan natur?
- Hur är Totone som person? Hur reagerar han på pappans död och på sin nya livssituation? Varför får vi aldrig se honom gråta i filmen?
- Se [klipp 4](#). Hur uppfattar ni Marie-Lise här? På vilka sätt stämmer eller skiljer sig den här bilden av henne

jämfört med hennes personlighet senare i filmen? Vilka egenskaper tycker ni att hon har?

- Skriv en kort novell (2-3 sidor) ur antingen Totones, Claires eller Marie-Lises perspektiv. Utgå från en scen eller minnesbild från filmen och försök att få med en miljöbeskrivning och en gestaltning av personens tankar och känslor (till exempel genom inre monolog). Novellen ska inte innehålla dialog med någon annan karaktär – tanken är att försöka omsätta filmens dialogform och bildspråk till gestaltande prosa.
- Tänk på slutscenen och fundera ut vad som händer sen. Blir Totone och Jean-Yves vänner igen, och hur går det i så fall till? Kommer Totone och Marie-Lise att fortsätta träffas, och vad händer då? Ni kan diskutera i helklass eller i mindre grupper, eller göra en skrivövning individuellt där ni väljer den ena relationen och skriver ett ”förlängt slut” för den. Alternativt kan ni prova att i par eller smågrupper skriva manus till en scen antingen mellan Jean-Yves och Totone eller Marie-Lise och Totone och läsa/spela upp scenerna för varandra.

Minibildning: Ostkunskap

Se [klipp 5](#) och läs [texten om comtéost](#). Välj varsin ostsort ni känner till eller gillar och googla! Gör ett minireportage eller ett föredrag om osten som ni redovisar för klassen. Hur och var tillverkas den? Vad är det för typ av ost? Vilken sorts mjölk görs den på? Hur äts den? Har den pipor, kan den smältas, vad kostar den?



Klipp 5
Källa: Smorgasbord Picture House

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Se

A Colony (Geneviève Dulude-De Celles, 2018, Kanada) coming-of-age om att hitta sin väg som ny på en plats och ny i tonårslivet. Läs filmens [handledning](#).

Scrapper (Charlotte Regan, 2023 Storbritannien, 2023) om en föräldralös 12-åring som vill klara sig själv. Läs filmens [handledning](#).

Normal (Olivier Babin, 2023, Frankrike/Belgien) ungdomsfilm om en tjej som får ta vuxenansvaret i familjen. Läs filmens [handledning](#).

Läsa

Bryta om av Åsa Anderberg-Strollo, ungdomsroman, Alfabet, 2007

Sandor slash Ida av Sara Kadefors, ungd Bonnier Carlsen, 2001

Min bror monstret av Mårten Sandén, ungdomsroman, Rabén och Sjögren, 2017

Länkar

SO-rummets artikel om [Frankrike](#)

[Artikel om comtéost](#)

[Förslag till lagändring gällande föräldralösa barn](#), Riksdagen 2010

[Sociala förhållanden i Frankrike](#), Landguiden

[Film-osten har gjort succé – "är helt äkta"](#). Intervju med regissören Louise Courvoisier, Göteborgs-Posten 2025-03-13.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Frankrike, 2024

Regi: Louise Courvoisier

Producent: Muriel Meynard

Manus: Louise Courvoisier, Théo Abadie

Fotograf: Elio Balézeaux

Klippare: Sarah Grosset

I rollerna:

Totone - Clément Faveaus¹

Claire - Luna Garret

Marie-Lise - Maïwène Barthelemy

Francis - Dimitry Baudry

Jean-Yves - Mathis Bernard

Tekniska fakta

Längd: 90 min

Censur: 11 år

Sverigepremiär: 2025-03-14

Distribution: Smorgasbord Picture House

Filmen kan också finnas i utbudet hos din mediecentral.

REDAKTION

Text: MK Cornelius

Redaktör: Rebecka Bülow

Svenska Filminstitutet, mars 2025

KONTAKT

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.

filminstitutet.se/skolbio